

Голоси боротьби

до Дня захисників і
захисниць України
та 80-річчя Української
повстанської армії

Автор плаката – Андрій Єрмоленко

Українська повстанча армія –

армія під командуванням генерал-хорунжого Юрка Тютюнника, яка здійснила Другий Зимовий похід (25 жовтня–6 грудня 1921 року), щоб підняти збройне повстання в Україні для повалення більшовицької влади та відновлення української державності

Українська повстанська армія –

військово-політична формація Українського національно-визвольного руху, яка боролася за відновлення української державності. Заснована на зламі 1942–1943 років, вона діяла до вересня 1949-го, коли була реорганізована в збройне підпілля

Ключові меседжі

УПА стала продовженням визвольного руху періоду Української революції 1917–1921 років, підпільно-бойової Української військової організації та Організації українських націоналістів. Боротьбу повстанців у формі беззбройного опору підхопив дисидентський рух 1960-1970-х років і національно-демократичне відродження кінця 1980-х – початку 1990-х

У 1940-х роках УПА боролася як проти нацистів, так і проти комуністів. Повстанців та борців за незалежність комуністичний тоталітарний режим охрестив «бандерівцями» і посібниками нацистів. Вони й досі є головними антигероями сучасної російської пропаганди

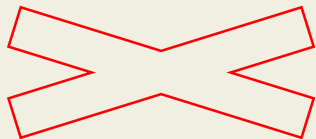
Український визвольний рух мав загальноукраїнський характер. Національне підпілля в роки Другої світової війни діяло в усіх регіонах України від Галичини до Криму, Донеччини та Луганщини

Сьогодні в умовах повномасштабної війни РФ проти України світ знов зіткнувся із режимом, який прагне поділити кордони і прямує до новітнього тоталітаризму. Україна так само, як і 80 років тому зі зброєю в руках протистоїть тоталітарному режимові, боронячи не лише власну незалежність, а й країн Європи

Зміна парадигми

**Обережно:
токсично!**

Як правильно

У 1939–1940 роках СРСР
возз'єднав українські землі

У 1939–1940 роках Радянський Союз анексував
Західну Україну, Бессарабію, Північну Буковину

Велика Вітчизняна війна 1941-
1945

Друга світова війна 1939-1945.
Україна вступила в неї 1 вересня 1939 року

Фашистська Німеччина

Нацистська Німеччина, Третій Райх

СРСР завжди був противником
нацизму

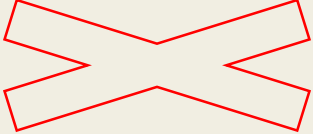

На початку війни Радянський Союз виступав на
боці нацистської Німеччини

Червоні партизани – єдина
народна сила, яка протистояла
нацистам

Перемога над нацистськими окупантами –
спільне досягнення антигітлерівської коаліції та
визвольних рухів

Зміна парадигми

Обережно: токсично! 	Як правильно
ОУН протягом усієї Другої світової працювала на Німеччину, а батальйони "Роланд" і "Нахтігаль" були каральними підрозділами СС	"Роланд" і "Нахтігаль", що діяли в складі Вермахту, не входили до структури СС. Після того, як нацисти відмовилися визнати Акт відновлення Української Держави 30 червня 1941 року і розгорнули репресії, члени ОУН(б) перейшли у підпілля і розпочали антинімецьку боротьбу
УПА не воювала проти нацистів, а була створена, щоб "стріляти в спину Червоній армії"	УПА воювала і проти нацистів, і проти комуністів
Червоні партизани – зразок "народного месництва" і не керувалися верхівкою	Радянський партизанський рух – інструмент державної політики СРСР на окупованій території, а не виразник позиції та інтересів населення
Українські націоналісти, бандерівці	Борці за незалежність України, повстанці

Тяглість боротьби в ХХ-ХХІ століттях

1917–1921

український
визвольний
рух періоду
Української
революції

1942–1950-ті

збройна і підпільна
боротьба УПА за
незалежну соборну
Українську державу

1990-2014

становлення
української нації
(Революція на граніті,
Помаранчева
революція,
Революція Гідності)

2014-2022

сучасна російсько-
українська війна (лютий-
березень 2014-окупація
Криму, 24 лютого 2022 –
повномасштабне
вторгнення РФ в Україну)

1920–1930

діяльність Державного
центру УНР в екзилі,
Української військової
організації,
Організації українських
націоналістів

1960-1970-ті

дисидентський
рух

кінець 1980–

початок 1990-х
національно-
демократичне
відродження

24 серпня 1991

відновлення
незалежності
України

The Next European War Will Start In The Ukraine

Курс на світову революцію

Більшовики утримали більшість земель колишньої Російської імперії в СРСР та проголосили прагнення поширити вплив на Європу та світ

Тоталітаризм

Світова економічна криза 1929-1932 років призвела до встановлення та посилення тоталітарних режимів

Світ перед війною

Умови Версальського миру після Першої світової війни стали причиною сплеску реваншизму в Німеччині, Італії та Японії та їх прагнення перерозподілити сфери впливу у світі

Версальсько-Вашингтонська система

Потурання агресорів

Велика Британія, Франція, США не створили систему колективної безпеки, а СРСР, підписавши пакт про ненапад і таємний протокол до нього з Німеччиною, відкрили їй шлях для нападу на Польщу

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

БОРОТЬБА ПРОТИ НАЦИСТІВ І КОМУНІСТІВ

Антинімецький фронт повстанці "відкрили" 20 січня 1943 року біля с. Антонівка. 7 лютого 1943 року повстанці напали на комендатуру міста Володимирця на Рівненщині. Із середини літа 1943-го антинацистська боротьба УПА охопила всю Галичину

Нацисти

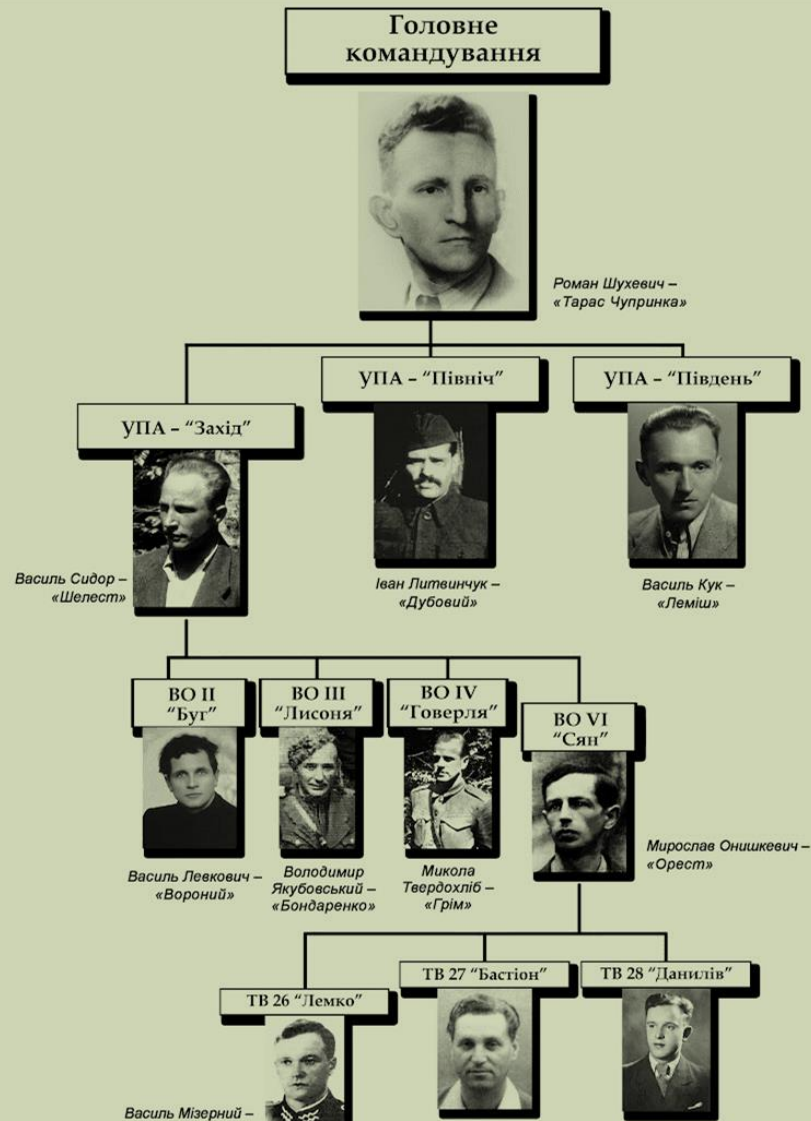
Український визвольний рух вперше зіткнувся з НКВД у 1939 році. УПА воювала також із червоними партизанами, які мали сприяти поверненню в Україну комуністичного режиму. Після вигнання нацистських окупантів з України головним ворогом УПА знову стала советська влада

Комуністи

ФРАГМЕНТ СТРУКТУРИ УПА

(ДРУГА ПОЛОВИНА 1945 РОКУ)

РОМАН ШУХЕВИЧ (1907–1950) ПСЕВДО – ТАРАС ЧУПРИНКА ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ, ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ УПА

1907 – народився у Львові в родині інтелігентів

1923 – вступив в УВО

1929 – став представником ОУН, брав участь в організації атентатів на польських чиновників

1930–1934 – очолював бойову референтуру Крайової ексективи ОУН

1934 – закінчив Львівську політехніку, арештований і засланий до концтабору Береза Картузька, згодом – до “Бригідок” у Львові

1937 – вийшов на волю, створив першу в Галичині українську рекламну фірму “Фама”, що була легальним прикриттям ОУН

1939 – захищав Карпатську Україну участю у штабі Карпатської Січі

1940 – під час розколу ОУН пристав до Революційного проводу ОУН Степана Бандери, призначений крайовим провідником ОУН(б) на західноукраїнних українських землях

30 червня 1941 – на чолі “Нахтігалю” ввійшов до Львова.

Того ж дня ОУН проголосила Акт відновлення Української Держави та створила Українське Державне Правління.

Шухевич став заступником міністра військових справ

1943 – Головний командир УПА

1944 – очолив Генеральний секретаріат УГВР

1950 – загинув у селі Білогорща біля Львова.

Місце поховання невідоме

«
Ми боремось не тому, що ненавидимо тих,
хто знаходиться перед нами, а тому, що
любимо тих, хто у нас за спиною»
»

«
Нова українська генерація... довершить те,
що нам не суджено було довершити.
Ми віримо глибоко в українське молоде покоління,
що прийде після нас»
»

Роман Шухевич

ВАСИЛЬ КУК (1913–2007)

ПСЕВДО – ВАСИЛЬ, ЮРКО ЛЕМІШ, МЕДВІДЬ, КОВАЛЬ ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ, ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ УПА

- 1913** – народився в селищі Красне (Львівщина)
- 1929** – в лавах Юнацтва ОУН, невдовзі – член ОУН;
Виконував доручення крайової ексективи
- 1932** – вступив на юридичний факультет Люблінського католицького університету
- 1936** – очолив повітовий провід ОУН Золочівщини, а з наступного року – на нелегальному становищі
- 1940** – під час розколу в ОУН став на бік Бандери, написав Підручник з конспірації «Пашні буряки»
- 1941** – як командир Київської похідної групи вирушив для проголошення відновлення Української держави; до Києва група не дісталась – у Василькові їх заарештували нацисти, але втік з полону
- 1944** – командував УПА-Південь
- 1947** – заступник Романа Шухевича, після його смерті (1950) очолив УПА та Провід ОУН
- 1952** – отримав звання генерал-хорунжого
- 1954** – співробітники МВС УРСР схопили його з дружиною в бункері на Львівщині
- 1960** – звільнені від кримінальної відповідальності
- 1961** – працював у Центральному історичному архіві УРСР, Інституті історії АН УРСР
- 1972** – товаровознавець в «Укрпобутрекламі»
- 1991** – активний учасник громадського життя незалежної України
- 2007** – помер у Києві, похований у рідному селі Красне

ВАСИЛЬ КУК (1913–2007)

ПСЕВДО – ВАСИЛЬ, ЮРКО ЛЕМІШ, МЕДВІДЬ, КОВАЛЬ
ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ, ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ УПА

«
УПА – єдина з усіх сил європейського
антифашистського опору, яка вела бойові дії
проти нацистів без іноземної допомоги »

«
Більшовицька пропаганда усіх свідомих
українців називала бандерівцями, і цієї
назви не треба соромитися »

Василь Кук

КАТЕРИНА ЗАРИЦЬКА (1914–1986)

ПСЕВДО – МОНЕТА, МАНЯ, ОРИСЯ, КАЛИНА, У.КУЖІЛЬ ЗВ'ЯЗКОВА РОМАНА ШУХЕВИЧА

- **1914** – народилася в Коломиї в родині відомого математика Мирона Зарицького
- **1930-ті** – входила до жіночої розвідки Крайової ексекютиви ОУН
- **1934** – заарештована у справі вбивства на Броніслава Перацького
- **1939** – звільнена за амністією. Вийшла заміж за відомого діяча визвольного руху Михайла Сороку
- **1940** – арештували разом із чоловіком
- **1941** – втекла з тюрми у Львові
- **1943** – організувала й очолила підпільний Український Червоний Хрест. Провідниця жіночої сітки ОУН
- **1945–1947** – зв'язкова головнокомандувача УПА Романа Шухевича, працювала в референтурі пропаганди, відзначена Срібним хрестом заслуги
- **1947** – схоплена на залізничній станції в Ходорові (Львівщина)
- **1952** – засуджена до 25 років тюрми
- **1972** – вийшла на волю, жила у Волочиську на Хмельниччині
- **1986** – померла, похована у родинному гробівці на Личаківському цвинтарі у Львові
- **1991** – її прах перенесено до спільної могили із Михайлом Сорокою (його тіло привезли з Мордовії)

Дорога Мамусю! Пам'ятай, що мною не треба так журитися... як в сороковому році... вмію у кожних умовах уладити собі гарне життя і бути вдоволеною тим, що маю... Маю здібність у всьому знайти якусь радість. Життя може бути гарне і цікаве... Щастя – це дуже вглядна річ і однієї рецепти на нього не можна написати.

Річ у тому, щоб його відчувати...

Цілий день для мене зайнятий наукою. Скоро стану поліглотом...

Все для мене скінчене. Ні! Тільки умовини змінилися, фізична сторінка відійшла набік, але залишилася така прекрасна душевна частина життя. Усміхнися, подумай, що в Тебе трохи чудакувата дочка, але найважливіше – перестань вважати її нещасною

**З листа Катерини Зарицької до матері.
1952, Владімірській централ**

ДАРІЯ ГУСЯК (1928–2022) ПСЕВДО – ДАРКА, НУСЯ ЗВ'ЯЗКОВА РОМАНА ШУХЕВИЧА

- **1928** – народилася в Трускавці на Львівщині
- **1943** – закінчила торговельну гімназію в Дрогобичі
- **1946** – переїхала в Стрий, де познайомилася з Катериною Зарицькою
- **Від 1947** – зв'язкова головнокомандувача УПА Романа Шухевича
- **1948** – вступила до лав ОУН, за дорученням головнокомандувача їздила в Москву розвідати режим роботи американського посольства, в Києві вивчала можливості підриву пам'ятника Леніну
- **1950** – заарештована НКВД. Утримувалася в тюрмі на Лонцького у Львові.
- **1951** – позбавлена волі на 25 років, покарання відбувала у Верхньо-Уральську Челябінської області, а згодом у Володимирській тюрмі
- **1969** – переведена до концтабору в Мордовії
- **1975** – звільнили, але дозвіл на повернення до Львова не дали, оселилася в Катерини Зарицької у Волочиську.
- **1995** – переїхала до Львова
- **2008** – нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня
- **2022** – померла

ДАРІЯ ГУСЯК (1928–2022) ПСЕВДО – ДАРКА, НУСЯ ЗВ'ЯЗКОВА РОМАНА ШУХЕВИЧА

« Якби не та війна, то я би ще пожила, а так відчуваю, що довго не витримаю. Увечері сідаю і переглядаю всі новини. Тяжко, але не дивитися не можу. Найбільше болить, що кращі сини знову вмирають за Україну. Співчуваю росіянам, бо у них попереду великі труднощі. Російська Федерація довго не витримає, імперія загине – за все треба буде відповідати...
Ми боролися за соборну Україну навіть тоді, коли її було розділено між різними державами. Донбас і Луганщину не треба віддавати. Важливо, що люди там самотужки стають українцями.
Але державною мовою не можна поступатися ні в якому разі »

Дарія Гусяк

ОЛЕКСАНДРА (ЛЕСЯ) ТОМИЧ-ПАЄВСЬКА (1908–1953)

ПСЕВДО – ОРИСЯ, М-35, РЕФЕРЕНТКА ПРОПАГАНДИ ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН

1908 – народилася в селі Нижній Березів Косівського району на Гуцульщині в родині священника

1926 – закінчила Коломийську жіночу семінарію, активна учасниця Пласту

1939 – хату Паєвських конфіскували комуністи – в ній поселився начальник НКВД

1940 – вагітна, з маленьким сином на руках втекла на Гуцульщину в Брустури до матері. Увійшла до складу ОУН. Добре володіючи німецькою, угорською, румунською, польською, російською мовами, виконувала завдання Проводу ОУН

1944 – вчителювала у Брустурах. При школі зуміла спорудити конспіративну пошту для потреб підпілля окружного рівня. Забезпечувала зв'язок Окружних проводів Буковини і Гуцульщини

1947 – перебралася до села Бабин, біля Косова

1950 – МГБ “вийшло” на Орисю. Через це перейшла в підпілля

1951 – референт пропаганди Окружного проводу ОУН

1952 – за донесенням зрадника (псевдо - Кіров) була схоплена НКВД та доставлена до Києва літаком. Слідство над нею та ще 60-ма підпільниками проводилося під безпосереднім керівництвом Москви. Попри тортури нікого не видала

1953 – оголосили вирок – розстріл. Паєвську розстріляли в Лук'янівській в'язниці

ОЛЕКСАНДРА (ЛЕСЯ) ТОМИЧ-ПАЄВСЬКА (1908–1953) ПСЕВДО – ОРИСЯ, М-35, РЕФЕРЕНТКА ПРОПАГАНДИ ОКРУЖНОГО ПРОВОРУ ОУН

« Ми всі загинемо, але ми свідомо вибрали цю дорогу,
бо таких, як ми, треба було і буде треба, як зразок прийдешнім
борцям за волю України »

Олександра (Леся) Томич-Паєвська

« Нас із мамою поставили в різних кінцях великої зали, тому спілкуватися ми
могли тільки поглядами. Деталі суду не запам'яталися, бо особливо не
вслухався і не вдивлявся... Насолоджувався німим спілкуванням з мамою, знав,
що бачимось востаннє. Ненька була замучена й виснажена, проте трималася
мужньо, навіть мене підбадьорювала усмішкою. Очі мамині були сумні і світлі,
наче в святих на стародавніх іконах. Сухо, мов постріл у груди, прозвучав
присуд – мамі, Ненаситцеві й Аскольду – вища міра, мені – 25 років. Цифра та
видалася якоюсь нереальною, навіть смішною, адже прожив я тоді на білому
світі всього сімнадцять літ. Замість останнього слова попросив дозволу
попрощатися з мамою, проте Зарянов різким порухом голови заборонив »

**Зі спогадів сина Олександри Паєвської Юрія
про судове засідання 21 січня 1953 року**

МАРІЯ НАГІРНА (МОКРІЙ)(1924–2019) ЗВ'ЯЗКОВА, МЕДСЕСТРА

1924 – народилася в селі Рожиську Тернопільської області

1940–1944 – учасниця товариства “Січ”

1944 – увійшла до складу ОУН

1944 – вперше заарештували в Підволочиську, тиждень жорстоко допитували, але вона нікого не видала. Її намагався завербувати НКГБ, надавши псевдо “Оса”, проте наступного дня після звільнення Марія вступила до лав УПА

1944–1946 – зв'язкова та медсестра в УПА. Понад місяць провела в криївці під хлівом через те, що в селі розміщувався советський гарнізон

1946 – повстанці видали паспорт на інше прізвище як переселенки з польського міста Любачів, з ним приїхала до Львова

1947 – вдруге заарештована у Львові Воєнний трибунал присудив 10 років суворого режиму і 5 років висилки.

Після звільнення повернулася до Підволочиська

2019 – померла

МАРІЯ НАГІРНА (МОКРІЙ)(1924–2019) ЗВ'ЯЗКОВА, МЕДСЕСТРА

« Після суду нас вивезли на Печору під Воркутою. Вдягли в шинелі, які підібрали з фронту: без поли, без рукава. На ноги дали чуні, які робили в'язні з машинного колеса. Ми будували дорогу на Воркуту. Камінці привозили на платформах. Поїзд довго не міг стояти, то мусіли його розгрузити за 15 хвилин. Морози там були дуже великі: поза 40 градусів. На кожному був іній, як на сніговику...
Коли перевезли мене в Мордовську АССР, призначили на лісоповал. Тоді був пайок хліба – 600 грамів, а як не зробив норми – 300. Пробыла я на повалі лісу зиму, потім – на фабриці пошиву. Добре хоча б, що робили в теплі, годували 3 рази на день. Але було дуже строго, одяг наш забрали і видали свій: 2 суконки, 2 сорочки, черевики 40-го розміру, тілогрійку і двоє трусів. Це мало бути на два роки. На одязі були вибиті хлоркою номери (в мене 904). Викликали нас тільки по них »

Марія Мокрій

1928 – народився в селі Маркова на Івано-Франківщині

1947–1955 – перебував у лавах УПА,
фельдшер УПА та співробітник Служби безпеки ОУН

1955 – через зраду Степана Іванківа - “Остапа”
був спійманий НКВД

1956 – засуджений “за зраду батьківщині” до
розстрілу, проте вирок замінили на 25 років таборів,
які всі відбув у мордовських та уральських таборах

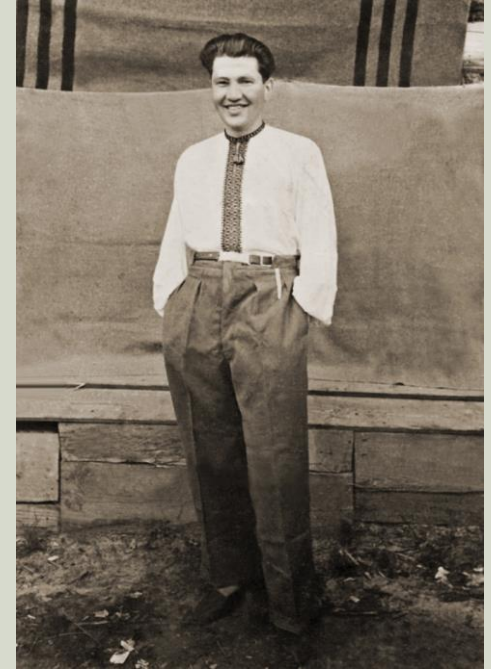
1970-ті – в ув'язненні брав участь у боротьбі в'язнів за
свої права

1980 – звільнився з ув'язнення

Від 1991 – очолював Богородчанську районну організацію Братства УПА

2007 – Указом Президента України нагороджений орденом Ярослава
Мудрого V ступеня

2016 – помер у рідному селі

У таборах – мордовських та уральських – я намагався нічим не заплямувати честь вояка УПА й українського націоналіста. Хоча після десяти років ув'язнення спеціально возили до Києва, аби підписав заяву, що мене силоміць затягнули в «банду», що я засуджую націоналістів й усвідомлюю свою провину перед радянською батьківщиною.

Взамін пропонували волю, студентський квиток у медінститут та офіційний шлюб з моєю Катрусєю.

Я відповів: «Брехати не буду. Я сам просився в УПА, ще й як просився!». Тоді мене відправили за ґрати ще на 15 років

Дмитро Верхоляк

МАНДИК ХАСМАН (1929–2013)

ПСЕВДО – МАЛИЙ ФІРМАН-ВІЗНИК СОТЕННИХ УПА

1929 – народився в Дрогобичі в єврейській родині

1941 – з приходом німців сім'я Хасманів
опинилася в Дрогобицькому гетто,
нацисти розстріляли батьків і двох братів

1942 – втік із гетто, переховувався в українських родинах,
мешкав у селі Біличі

1943 – пішов в УПА, де став особистим фірманом-візником сот
спочатку “Довбуша”, потім “Хоми”, згодом – “Голобенка”

1943–1944 – брав участь у боях із німцями та поляками

1944 – у складі сотні “Хоми” брав участь у рейді на Холмщину
для захисту українських сіл від Армії Крайової

1945 – потрапив у засідку НКВД, був поранений, але через 9 місяців його як
малолітнього відпустили на волю

Від **1953** року працював на шахті

Від **1991** – активний представник Всеукраїнського братства ветеранів ОУН–УПА

2013 – помер на Волині

МАНДИК ХАСМАН (1929–2013) ПСЕВДО – МАЛИЙ ФІРМАН-ВІЗНИК СОТЕННИХ УПА

« Я був із повстанцями, коли вони на Іваничі наступали, щоб вибити звідти німців. Зривали колії, щоб не вивозили німці людей на роботу в Німеччину. Тяжко було воювати, патронів ніхто не видавав. Що завойовували – те й мали. Я мав польський пістолет «шістка», але патронів до неї не було. У Маневичах мадяри стояли. Ми з сотенним поїдемо – завеземо їм сала, а вони нам ящиками патрони давали...
Як із Горохова німці їхали – розбили їх. Було й наші хлопці погинули. Але хто їх згадає. Все тільки кажуть, що советська партизанка біла німців. Але на Волині й Галичині то все діяла тільки УПА. Як фронт навесні 1944-го йшов – німці з одного боку наступали, совети з другого. А ми в лісі – між ними. Та все ж найліпше, що було у моєму житті – пов'язане з українською партизанкою. Такого братерського та теплого відношення до себе я не знав більше ніде »

Мандик Хасман

ІВАН ГОНЧАРУК (1925-1989) ОСТАННІЙ ПОВСТАНЕЦЬ, СТРАЧЕНИЙ КОМУНІСТИЧНИМ РЕЖИМОМ

1925 – народився в селі Грудки

Камінь-Каширського району Волинської області

1944 – вступив до лав УПА

1945 – арешт. Звинуватили в ухилянні від служби

в Червоній армії, в участі в УПА. Засуджений до смертної кари.

Однак Воєнна колегія Верховного суду УРСР замінила розстріл на 20 років каторжних робіт на Колімі і ще 5 років позбавлення прав

1956 – МВД СРСР звільнило його “за недоцільністю подальшого утримання в ув'язненні”, але без права повернення на батьківщину

1975 – повернувся в Україну, жив із родиною на Харківщині.

Часто відвідував рідну Волинь

1988 – під час приїзду на Волинь вдруге судили за “злочини”, які приписували, відправляючи на Колиму. Формальним приводом для суду над упівцем стало донесення односельчанина його сестри, який співпрацював із КГБ.

Вирок суду – смертна кара

1989 – розстріляний у Києві

2021 – реабілітований Національною комісією з реабілітації жертв політичних репресій

ІВАН ГОНЧАРУК (1925-1989) ОСТАННІЙ ПОВСТАНЕЦЬ, СТРАЧЕНИЙ КОМУНІСТИЧНИМ РЕЖИМОМ

Це виглядало на виставу. Нагнали повний зал народу. В основному школярі, підлітки. П'ять днів говорили про звірства ОУН і УПА, але до справи Гончарука це не мало відношення. Із 50 осіб, заслуханих у суді, Гончарука особисто знали лише 15. В останньому слові підсудний Іван Гончарук вину свою визнав частково і заявив:
“На моїй совісті вбитих людей немає”. Врешті вироком суду стала смертна кара. Її реалізували у липні 1989-го – після безрезультатного розгляду касаційних скарг

Зі спогадів доньки Івана Гончарука Наталі Воронової

ЛЮБОВ ПОГОНЮК (ПІДДУБІЙ) (НАР. 1930) ЗВ'ЯЗКОВА УПА

1930 – народилася в с. Кунин біля Здолбунова
(Рівненська область)

1944 – зв'язкова в УПА

1945 – арешт. Після допитів і катувань
засудили до 10 років таборів і 5 років заслання
без права виїзду. У Магадані Любов Погонюк разом
із подругою пошила зелену сукню, на яку збирали пів року.
Коли почалося повномасштабне вторгнення РФ в Україну,
передала цю сукню волонтерам для виготовлення
з неї маскувальних сіток.

Сукню забрали до Музею історії України у Другій світовій війні

1954 – звільнилася з табору, але наступні 5 років провела в Сибірі

1957 – вийшла заміж за волинянина Йосипа Погонюка

1959 – народила доньку Лесю

1964 – повернулася на батьківщину з чоловіком

ЛЮБОВ ПОГОНЮК (ПІДДУБІЙ) (НАР. 1930) ЗВ'ЯЗКОВА УПА

Всіх, хто за 54-ю статтею сюди, у «Берлаг» відправили. Закрили нас, як у тюрмі. Номери подавали: на хустці номер, на спідниці і на спині. Почали вивозити на золоті копальні – «приіски». А я важко захворіла. Мене тоді у медчастину поклали. У тайгу не взяли. А я полежала в лікарні, як виписали, пішла на будівництво у Магадан. Морози – до 60 градусів. Їсти нічого. Мало нам давали, бо норми не виконували. Якихось 300 г хліба і баланди півчерпака. На сніданок – ложка якоїсь каші й шматочок хліба. Обід – щось таке, що і свиням не дають. А на роботу женуть: за нами конвой із собаками. Дуже було тяжко. Хай Бог нікому не дає такого

Любов Погонюк

Корисні джерела

Методичні рекомендації «Сила нескорених! Українська повстанська армія» <https://cutt.ly/wCJ0IU9>

Настільна гра «УПА - відповідь нескореного народу»

<https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/nastilna-gra-upa-vidpovid-neskorenogo-narodu>

Інтерактивні картки «Україна в роки Другої світової війни (1939-1945)»

<https://issuu.com/uinp.ua/docs/kartky-ww2>

Відеоісторія «За що боролася Українська повстанська армія?»

<https://www.youtube.com/watch?v=toj7B3juf-U>

Електронні комплекти карт з історії України <https://cutt.ly/ZCJ2XB2>

Виставка «УПА – відповідь нескореного народу» <https://cutt.ly/VCJOckK>

Похід на Схід. Як ОУН воювала в усіх куточках України

<https://texty.org.ua/projects/102993/pohid-na-shid/>

Над презентацією працювали: Ганна Байкеніч, Олена Охрімчук